

NOVEMBER 2015

Neimed Krimpbericht

Structurele bevolkingsdaling nu ook in Midden- en Noord-Limburg

In alle Limburgse gemeenten worden inmiddels minder kinderen geboren dan er mensen sterven. De natuurlijke aanwas is kleiner dan nul geworden. Op regionaal niveau is dat punt als laatste bereikt in Noord-Limburg en wel in 2015. Het migratiesaldo kan het begin van structurele bevolkingsdaling vervroegen of vertragen. In Midden-Limburg is de top van het aantal inwoners gepasseerd in 2013 en in Noord-Limburg mogelijk in 2015. Voor Noord-Limburg is dat precies overeenkomstig de bevolkingsprognose van E,TIL uit 1996. In de deelregio's in Zuid-Limburg is structurele bevolkingsdaling eerder begonnen dan in 1996 voorspeld, in Midden-Limburg later dan toen voorspeld.

Krantenbericht 1996

Op 30 augustus 1996 stond in Dagblad De Limburger een bericht met de kop "Minder Limburgers na 2008" en de ondertitel "E,TIL voorspelt snellere afname bevolkingsaanwas Limburg dan landelijk". Dit was de eerste keer dat het onderwerp bevolkingsdaling uitdrukkelijk in de publiciteit kwam. Voorspellingen komen nooit helemaal uit. In hoeverre is de bevolkingsprognose van 1996 uitgekomen wat betreft het jaar waarin groei veranderde in daling van het aantal inwoners? In tabel 1 is van de Limburgse regio's en Limburg als geheel een overzicht gegeven van het voorspelde topjaar van het aantal inwoners, het werkelijke topjaar en van het jaar van daling van natuurlijke aanwas onder nul. In dit krimpbericht wordt nader ingegaan op deze onderwerpen.

Tabel 1 Overgang van groei naar krimp bevolking

	Top aantal inwoners		Natuurlijke aanwas kleiner dan nul m.i.v.
	Prognose 1996	Werkelijkheid	
Oostelijk Zuid-Limburg / Parkstad Limburg	2001	1997	1996
Westelijke Mijnstreek	2006	1998	2003
Maastricht en Mergelland	2006	2001	2000
Limburg als geheel	2008	2002	2005
Midden-Limburg	2007	2013	2011
Noord-Limburg	2015	2015	2015

Bron: prognose E,TIL, werkelijkheid CBS, bewerking Derks.

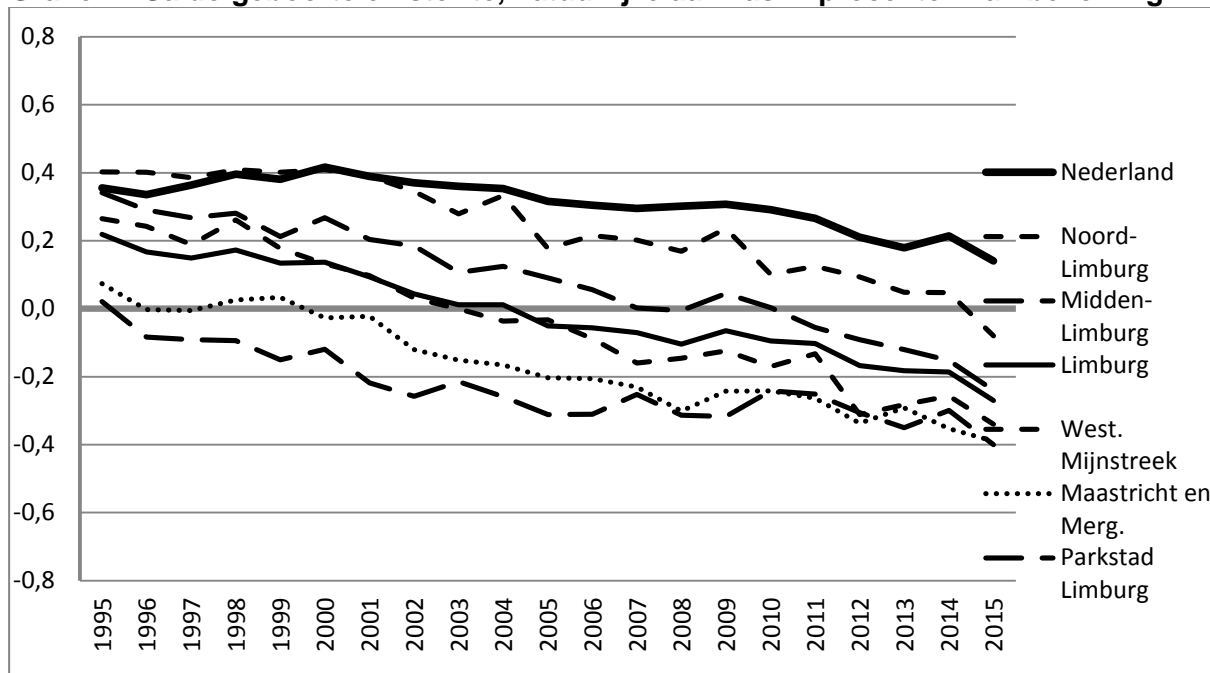
Natuurlijke aanwas overall in Limburg kleiner dan nul

Sinds het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw worden in Nederland te weinig kinderen geboren om het aantal inwoners op peil te houden. Inmiddels worden er minder kinderen geboren dan er mensen sterven. Migratie kan het begin van structurele bevolkingsdaling versnellen of vertragen, maar de basisoorzaak van bevolkingsdaling is te weinig kinderen.

Het saldo van geboorte en sterfte, de natuurlijke aanwas, vertoont een geleidelijk dalende trend. Als de natuurlijke aanwas in een regio eenmaal kleiner dan nul is geworden, is dat over het algemeen blijvend. Uit tabel 1 en grafiek 1 blijkt dat Parkstad Limburg de eerste Limburgse regio was waar de natuurlijke aanwas kleiner dan nul werd. Dat was al in 1996. Limburg als geheel volgde in 2005 en Noord-Limburg als laatste regio in 2015.

Bij de 33 Limburgse gemeenten is de natuurlijke aanwas volgens de laatste cijfers (oktober 2014 tot en met september 2015) overall kleiner dan nul. In de loop van 2015 is in de laatste zeven gemeenten de nulgrens gepasseerd. Bij die zeven gemeenten is dit vrijwel zeker een definitieve passage van de nulgrens in Gennep, Nederweert, Venlo en Venray. Bij de overige drie (Beesel, Horst aan de Maas en Peel en Maas) zou de natuurlijke aanwas in de komende maanden nog wel boven nul kunnen komen.

Grafiek 1 Saldo geboorte en sterfte, natuurlijke aanwas in procenten van bevolking

Bron: CBS, Derks.

Ontwikkeling totaal aantal inwoners

Naast de natuurlijke aanwas is het migratiesaldo (saldo van inkomende en uitgaande migratie) van belang voor de ontwikkeling van het totaal aantal inwoners. Terwijl de natuurlijke aanwas een vrij trendmatig verloop heeft (namelijk dalend) kan het migratiesaldo behoorlijk schommelen met name onder invloed van de economische ontwikkeling, maar ook als gevolg van wisseling van aantal asielzoekers. Ook als de structurele bevolkingsdaling in een regio begonnen is, kan er daardoor tijdelijk toch nog bevolkingsgroei zijn.

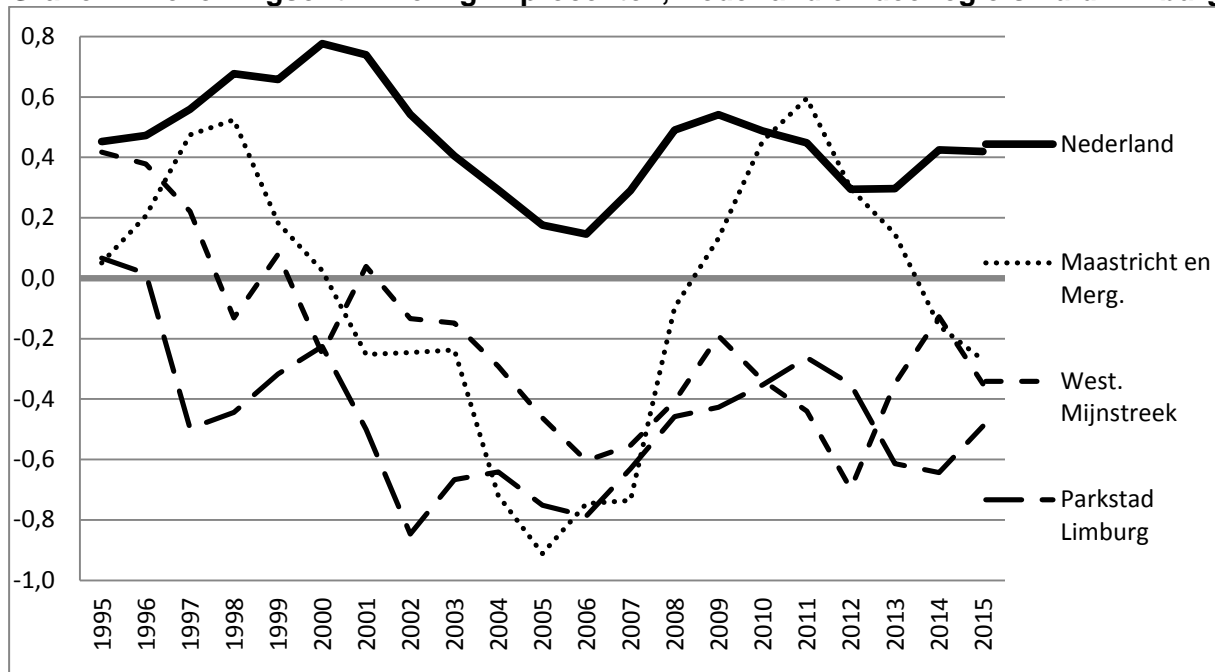
Regio's Zuid-Limburg

Volgens de prognose van 1996 zou in **Parkstad Limburg** (toen nog Oostelijk Zuid-Limburg genaamd) het aantal inwoners met ingang van 2001 gaan dalen. Omdat daar in 1997 onverwacht het inkomend migratiesaldo omsloeg in een uitgaand migratiesaldo is de structurele bevolkingsdaling daar al in 1997 begonnen, dus eerder dan verwacht. Grafiek 2 laat zien dat sindsdien het aantal inwoners daar elk jaar is gedaald. Inmiddels is daar het aantal inwoners met bijna 10% gedaald.

Volgens de prognose van 1996 zou in de **Westelijke Mijnstreek** het aantal inwoners met ingang van 2006 gaan dalen. Omdat daar in 1998 onverwacht het inkomend migratiesaldo omsloeg in een uitgaand migratiesaldo is de structurele bevolkingsdaling daar al in 1998 begonnen, dus veel eerder dan verwacht. Grafiek 2 laat zien dat er in 1999 en 2001 incidenteel nog wel een geringe groei was, omdat toen het uitgaand migratiesaldo gering was. Inmiddels is daar het aantal inwoners ruim 5% lager dan de top van 1998.

Volgens de prognose van 1996 zou in **Maastricht en Mergelland** het aantal inwoners met ingang van 2006 gaan dalen, tegelijk met de Westelijke Mijnstreek. Omdat daar in 2001 onverwacht het inkomend migratiesaldo omsloeg van een inkomend naar een uitgaand migratiesaldo is de structurele bevolkingsdaling daar al in 2001 begonnen, dus ook hier eerder dan verwacht. Grafiek 2 laat zien dat dit geen blijvende daling was. In 2009 tot en met 2013 was er tijdelijk nog wel een groei voornamelijk als gevolg van de ontwikkeling van het aantal studenten in Maastricht. Het aantal inwoners is echter altijd lager gebleven dan de top van 2001 en is nu ruim 2,5% lager dan toen.

Grafiek 2 Bevolkingsontwikkeling in procenten, Nederland en deelregio's Zuid-Limburg

Bron: CBS, KcBB.

Limburg als geheel

De krantenkop uit 1996 “Minder Limburgers na 2008” is niet helemaal werkelijkheid geworden. Onder invloed van de geschetste ontwikkeling in de regio's in Zuid-Limburg is het aantal inwoners in Limburg al met ingang van 2002 gaan dalen zoals blijkt uit tabel 1 en grafiek 3. De daling is in 2009 en 2011 incidenteel onderbroken door een geringe groei. Inmiddels wonen er in Limburg ongeveer 2,5% minder inwoners dan in 2002. Bevolkingsdaling is de afgelopen decennia een nieuw verschijnsel geworden, maar de daling is over het algemeen gering.

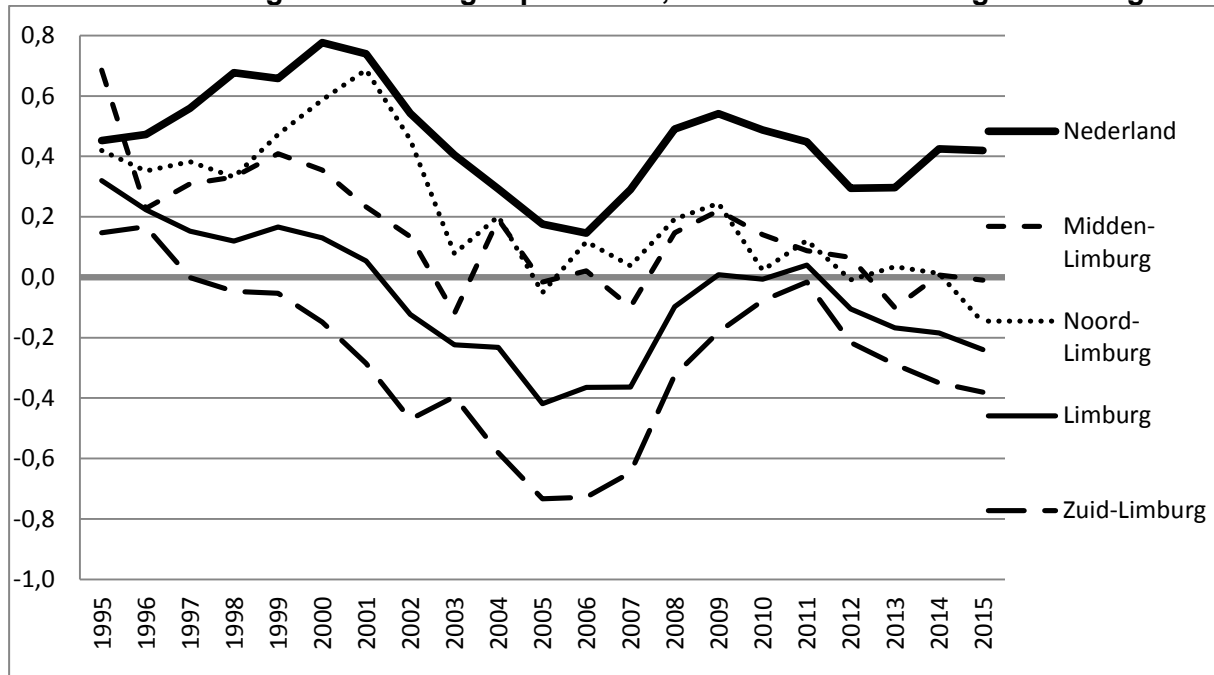
Midden- en Noord-Limburg

Hiervoor is beschreven dat in de regio's in Zuid-Limburg en daarmee in Limburg als geheel de bevolkingsdaling eerder is begonnen dan verwacht in 1996. Hoe zit dat in Midden- en Noord-Limburg?

Volgens de prognose van 1996 zou in **Midden-Limburg** het aantal inwoners met ingang van 2007 gaan dalen. Uit grafiek 3 blijkt dat in die regio sinds 2003 bevolkingsdaling en bevolkingsgroei elkaar afwisselen onder invloed van schommelingen in migratiesaldo. Sinds 2011 is de natuurlijke aanwas daar kleiner dan nul, maar als gevolg van een inkomend migratiesaldo is er nog geen permanente bevolkingsdaling. In 2013 was er een duidelijke bevolkingsdaling, die niet gecompenseerd is door de geringe groei in 2014. In 2015 is er opnieuw een daling, weliswaar gering. Het laatst beschikbare cijfer van het aantal inwoners (1-10-2015) is iets lager dan de top van 2013. Omdat inmiddels de natuurlijke aanwas al enkele jaren kleiner is dan nul en steeds verder onder nul zakt, is het niet uitgesloten dat 2013 het definitieve begin is van de structurele bevolkingsdaling. In de nieuwe bevolkingsprognose 2015 van E,til wordt de top van 2013 ook niet meer gehaald. Structurele bevolkingsdaling is in Midden-Limburg dus later begonnen dan verwacht in 1996.

Volgens de prognose van 1996 zou in **Noord-Limburg** het aantal inwoners met ingang van 2015 gaan dalen. Uit grafiek 3 blijkt dat in die regio inderdaad voor het eerst sprake is van een duidelijke daling. In 2015 is ook de natuurlijke aanwas kleiner dan nul geworden. Mogelijk is voor Noord-Limburg 2015 het jaar van het begin van structurele bevolkingsdaling overeenkomstig de prognose van 1996. Dat zou wel erg toevallig zijn. Een langzame groei gaat immers over in een langzame daling. Die overgang is lang van tevoren moeilijk te voorspellen. Tendensen zijn meestal wel goed voorspelbaar, maar niet exacte aantallen en jaren. De nieuwe bevolkingsprognose 2015 van E,til geeft overigens voor Noord-Limburg het begin van de structurele bevolkingsdaling in het jaar 2019.

Grafiek 3 Bevolkingsontwikkeling in procenten, Nederland en Limburg en deelregio's

Bron: CBS, KcBB.

Gemeenten

Van de 33 gemeenten in Limburg zijn er drie die de top van het aantal inwoners nog niet hebben bereikt: Roermond, Weert en Venray. Alle andere 30 gemeenten in Limburg hebben dus al te maken met structurele bevolkingsdaling.

Wim Derks,

werkzaam bij Kenniscentrum voor Bevolkingsdaling en Beleid (KcBB).